

BÜYÜK RESMİN İÇİNDE 28 ŞUBAT

Bedri GENCER

Milat Gazetesi - 28 Şubat 2023

<https://milatgazetesi.com/haber/buyuk-resmin-icinde-28-subat-2485/>

Genelde sığ darbe-zulüm söylemiyle anılagelen 28 Şubat 1997 darbesi, aslında Cumhuriyetin başından günümüze uzanan bir büyük sekülerleşme sürecinin, projesinin miladıdır. Dolayısıyla 26. yıldönümünde, küllî bir perspektiften, öncesindeki ve sonrasındaki gelişmelerle büyük resme yerleştirerek 28 Şubat'ın görüldüğünden çok daha derin mânâsını tahlil edeceğim. Bu yazıda hedeflediğimiz gibi, öncesi ve sonrasına dair üç soruya cevapla 28 Şubat muhasebesi hakkında yapılabılır:

1. 28 Şubat'a giden süreç: 28 Şubat darbesi-projesi nasıl hazırlandı?
2. 28 Şubat süreci: 28 Şubat darbesi-projesi nasıl uygulandı?
2. 28 Şubat sonrası süreç: 28 Şubat darbesi-projesi nasıl sürdürüldü, ne kadar tuttu, hedeflerine ulaştı?

Bu şekilde ancak 1923, 27 Mayıs, 12 Eylül, 28 Şubat, 15 Temmuz, büyük resmin içinde birbirine bağlanarak hakkında anlaşılabilir. 28 Şubat'ın yerleştirileceği büyük resim, küresel ve yerel olarak ikiye ayrılabilir.

Küresel Büyük Resmin İçinde 28 Şubat

İbni Haldun'un devletlerin ömrü olarak ifade ettiği (hicrî) 120 yıllık devreye göre 1922–2038, üst akıl için ulus-devletleri çağıdır. Bu süreçte 1960–1990 arasındaki İdeoloji (Soğuk Savaş) devri, milletlere ideoloji denen deli gömleklerinin giydirildiği devirdir. Bu devrin öncesi (1922–1960), dinlerin (İslâm) otoritesinin sarsıldığı, sonrası (1990–2038) ise sözde ideolojik çatışmayla karakterize tarihin bittiğinin, liberalizm olarak modernizmin zafere erdiğinin küresel kabulünden sonra dinlerin (İslâm) dönüştürüleceği devirdir. Görünüşte birbiriyle çelişen Francis Fukuyama'nın “Tarihin Sonu” ile Samuel Huntington'ın “Medeniyetler Çatışması” tezleri arasında aslında galibiyet-mağlubiyet (modernizm-İslâm) ve vahdet-kesret (tek hâkim medeniyet-rakip medeniyetler) münasebeti açısından derin bir tetabuk vardı. Bunlar, nihaî olarak Batı'nın İslâm'a galebesi projesinin akademik gerekçeleri idi.

Son Soğuk Savaş darbesi olarak 12 Eylül 1980 sonrası devir, -sert- ideolojilerin yükselişinden sonra düşüşüne sahne oldu. 1990 İdeoloji-sonrası devirde sert ideolojiler, yumuşak ideolojilere dönüştürüldü. 28 Şubat darbesinin hazırlığı süreci, aslında 31 Ocak 1990'da Muammer Aksoy suikastından sonra Amerikan başkanı George Bush'un 11 Eylül 1990'da Yeni Dünya Düzeni'ni (Novus Ordo Seclorum) ilanıyla başladı. Gazetelerde çıkan küçük bir habere göre, Türkiye tarihinin en karanlık yıllarından biri olan 1993'te Bernard Lewis, neocon grubuyla geldiği İstanbul'da 28 Şubat ekibiyle gizli bir görüşme yaptı. Nitekim Lewis, Cengiz Çandar'a "post-modern darbe" kavramını ilk kez Çevik Bir'den duyduğunu söyleyecekti. Batı dünyasında Türkiye'nin modernleşmesi hakkında ana kaynak sayılan incelemeyi kaleme alan ünlü bir Siyonist oryantalistin 28 Şubat'ın akıl hocası olması tesadüf değildi.

Batı (İngiltere) için Türkiye, Türklere bırakılamayacak kadar önemli bir ülkeydi. Arnold Toynbee (1889–1975), geleneksel emperyal devletler çağı oryantalizminden modern ulusal devletler çağı filolojisi ve sosyolojisine geçiş sürecinde kritik rol oynayan isimdi. Onun 1925–1955 arasında İngiltere'de idareci olarak çalıştığı The Royal Institute of International Affairs'in (Kraliyet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü) ana işlerinden biri, Türk modernleşmesinin planını çizmek ve bilahare Toynbee'nin meslektaşı Hamilton Gibb (1895-1971) ile talebesi Bernard Lewis (1916–2018) tarafından yapılacak Osmanlı'nın çöküşü ve Türkiye'nin doğuşu çalışmalarıyla bunu gerekçelendirmektir.

Bernard Lewis, 1950'li yıllarda Osmanlı'nın kaçınılmaz çöküşüyle gerekçelendirdiği Modern Türkiye'nin Doğuşu (The Emergence of Modern Turkey, 1961) adlı eserini vermiş, 1990'lı yıllarda da 28 Şubat'ın planını çizmişti. Bu süreklilik, tesadüf olamazdı. Lewis, hem bir Yahudi bilgin olarak Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'ın, hem Türkiye'nin tarihî tecrübesine vakıftı. Toynbee ve Lewis gibi Batılı aydınlar için dünyanın, İslâm dünyasının ve Türkiye'nin kaderi birbirine bağlıydı.

Bu yüzden Batı, Türkiye'nin modernleşmesini sekülerleşmeyle tamamlamaya kararlıydı. Bernard Lewis'in eserinin başlığında (The Emergence of Modern Turkey, 1961) İmparatorluktan Cumhuriyete 'modernleşme', Niyazi Berkes'inde (The Development of Secularism in Turkey, 1964) ise 'sekülerleşme' vurgusunun olması tesadüf değildi. Zira sosyolojik olarak modernleşme sekülerleşme, laisizm deizmle tamamlanabilir, temellendirilebilirdi; aksi halde modernlik ve laiklik, topluma yerleşmemiş, eğreti olarak kalacaktı.

Şerif Hüseyin'in kullanıldığı "Arap hilafeti" projesiyle hilafetin ilgası sürecini hazırlayan İngiltere, aynı zamanda Avrupa'da deizmin vatanıydı. Türkiye'de 1930'lu yıllar, Mahmut

Esat Bozkurt'un Bedreddin Simavî'ye atfen ifade ettiği deistik din projesini hayata geçirmeye müsait değildi. Modernleşme-sekülerleşme münasebetince geleneksel dokusunu koruyan bir toplum, sosyolojik olarak deizme kayamaz, ancak belli kişiler endoktrinasyonla deist yapılabilirlerdi. Bu yüzden zarurî olarak sivil din (Budizm) arayışı sivil İslâm (Mâtürîdizm) arayışına kaydı.

Bernard Lewis gibi Batılı stratejistlere göre çelişkileri giderek büyüyen Batılı sistem, bir gün ayakta tutulamaz hale gelecekti. Biliyorlardı ki yegâne küresel alternatif, İslâm'dır. İslâm'ın gelişini durdurmak mümkün değil, ama yanlış gelmesini sağlamak mümkündü; gelecekse Doğru İslâm değil, (peygambersiz) Yanlış İslâm gelmeliydi. Doğru İslâm/Yanlış İslâm ayırımının küresel stratejistlerin dilindeki karşılığı, Sert İslâm/İlımlı İslâm idi. Lewis, Türkiye'nin İslâm dünyasında işgal ettiği özel mevkiin şuuru ve Cumhuriyetin başında 'sert ihtilal' ile başarılan modernleşmenin şimdi 'yumuşak darbe' ile başarılacak sekülerleşmeyle tamamlanması gerektiği kanaatiyle tahminen 28 Şubatçılara şu tavsiyede bulundu:

“Tarihin Sonu'nun ilanıyla başlayan yeni küreselleşme devrinde daha hayatiyet kazanan modern sistemin selameti için İlımlı İslâm projesiyle Sert İslâm'ı bitirmek zorundayız. Sert İslâm'ın dinî boyutu, modernizmi (sekülerizmi) tehdit eden hakikî İslâm (Peygamberli din), ideolojik boyutu, modernliği (kapitalizmi) tehdit eden siyasî İslâm'dır (İslamizm). Hakikî İslâm'ın zehiri deizm (Peygambersiz din), İslamizm'in zehiri, iktidarla imtihandır. Her iki İlımlı İslâm projesinin üssü de Türkiye'dir. Bunun iki sebebi, Türkiye'nin merkezî coğrafi mevki ile din-devlet münasebetindeki asimetridir. İslâmcılara iktidar fırsatı vermek, başka Müslüman ülkelerde riskli olacakken aksine Türkiye'de verimli olacaktır. Zira Türklerin kutsalı din değil, devlettir; Hilafette olduğu gibi Türkler dini feda ederler, devleti feda etmezler. O yüzden iktidara gelince Müslümanlar sistemi dönüştüremeden sistem Müslümanları dönüştürür.”

Siyonist stratejistlerin “İslâma karşı İslâm” planları bilahare “küresel 28 Şubat” olarak 11 Eylül 2001 saldırısına uzanacaktı. George Bush'un Yeni Dünya Düzeni'ni ilan ettiği meşhur konuşmasının da 11 Eylül (1990) tarihli olması bir tesadüf müydü?

Yerel Büyük Resmin İçinde 28 Şubat

28 Şubat, yerel büyük resmin içinde 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül'ün anlaşılmasıyla ancak hakkıyla anlaşılabilir. Ancak bugüne kadar yapılan yerli ve yabancı sayısız çalışmaya

rağmen bütün bu darbelerin birbiriyle bağlandıkları büyük resmin içinde hakkıyla analiz edilebildiği, anlaşılabilirliği söylenemez.

Bir ülkenin yönetenler/yönetilenler ayırımına göre iki tabakanın meşrûiyet kaynakları, politik ve sivil din olarak değişir. Politik ve sivil dinden kasıt, dinin ana ve aykırı yorumunu temsil eden fırkalardır. ‘Fırka’ kelimesinin eski çağda ‘tarikat’, modern çağda ‘parti, ideoloji’ mânâsına gelmesi, bu sürekliliğin alametidir. Osmanlı’da Yeniçeriliğe has politik din, Bektaşilik, halka has sivil din, Nakşibendîlik idi. Bektaşilik, II. Mahmud devrinde Yeniçerilikle birlikte tasfiye edildikten sonra İttihat ve Terakki devrinde (1908–1918) masonlukla birleşerek yeniden ordunun politik dini haline getirildi. Yakup Kadri Karaosmanoğlu-Falih Rıfki Atay irtibatında görüldüğü gibi, Cumhuriyet devrinde politik din olarak Bektaşizm, Kemalizme dönüştürülürken asıl zorluk, sivil din inşasında yaşandı.

Avrupa’da Rousseau’da görüldüğü gibi, sivil din, peygambersiz din olarak deizmdi; artık peygamberin yerini lider, dinin yerini ideoloji alacaktı. Mahmut Esat Bozkurt (1940: 206), “Büyük şefim, ihtilâlin hukuk tarihini Türk gençliğine anlatmamı tensip buyurmuşlar” diye Mustafa Kemal’in emriyle yazdığını ifade ettiği Atatürk İhtilâli adlı eserinde Bedreddin Simavî’ye atfen bu deistik sivil din projesini şöyle icmal eder: 1. Cumhuriyetçilik (Padişahlık, krallık ve bunlara mümasil şeyler gasptır.), 2. Bir Allah vardır; bütün insanların Allahı. Peygamberlere lüzum yoktur. Bu itibarla câmi, kilise, havra ve saire mânâsız şeylerdir. Tek bir mabed, bütün insanları göğsünde toplamalıdır. 3. İnsanlar kardeşirler ve her şeyde müşterektirler. Kadınlarda müstesna.

Bizzat M. Kemal tarafından (Afet İnan, Medenî Bilgiler) Peygamber Efendimizin Araplığına yapılan vurguya karşılık Reşit Galip ve İsmail Hakkı İzmirli tarafından onun Türklüğü iddiaları, diğer taraftan H. Ömer Budda ile M. Saffet Engin tarafından Budizmin kurucusu Budda ve Pisagor ile Ebu Hanife ve Mâtürîdî’nin Türk olduğu iddiaları, sivil din (Budizm) arayışının sivil İslâm (Mâtürîdizm) arayışına kaydığını gösteriyordu. 12 Eylül darbesinden sonra Kemalizm, politik din (ordu ideolojisi) olarak tahkim edilirken bir taraftan Yaşar Nuri Öztürk ile peygambersiz İslâm hareketinin, diğer taraftan Gülenizm’in sivil din olarak yükselişinin yolu açıldı.

27 Mayıs’tan 28 Şubat’a uzanan darbeler, siyaset bilminde geliştirilen meşrûiyet ve ihlal/ihtilal tipolojisiyle anlaşılabilir. Siyasî sistemler, yönetenler-yönetilenler ayırımına karşılık idarî ve içtimaî olarak iki tür meşrûiyetle işlerler. İdarî meşrûiyetin ihlali, bir yönetici grubun devleti ele geçirmesini önlemeye, liderleri değiştirerek düzeni korumaya yönelik idarî darbelere (palace revolution=saray ihtilali), içtimaî meşrûiyetin ihlali, adalet için

düzeni yeniden kurmaya yönelik siyasî ihtilallere yol açar (Gencer 2019: 474). Bu ayırımı göre 27 Mayıs ile 12 Mart, idarî meşrûiyetin ihlalinin ürünü, bir yönetici grubun devleti ele geçirmesini önlemeye, liderleri değiştirerek düzeni korumaya yönelik idarî darbelerdi.

Buna karşılık 12 Eylül ile 28 Şubat, siyasî ihtilaller, daha doğrusu siyasî ihtilalleri önlemeye yönelik darbelerdi. Zâhiren 12 Eylül ile 28 Şubat, sağ/sol çatışmasının ürünüdür; sağ/sol, birincisinde nasyonalist/komünist, ikincisinde laisist/İslamist olarak tezahür etti. Birincisi, Soğuk Savaş, ikincisi, Sıcak Barış devrinin ürünüdür. 12 Eylül'e giden süreç, dokuz yılda (1971-1980), 28 Şubat'a giden süreç, yedi yılda (1990-1997) hazırlanmıştır. Burada 'hazırlanmıştır' dememiz, iki darbeye giden süreçlerin, zâhiren spontane sosyal, bâttinen yüz yıldır Türkiye'ye hüküm eden üst aklın ürünü, planlı olmasından dolayıdır. 12 Eylül darbesi haberinin CIA Türkiye Masası İstasyon Şefi Paul Henze'e "Ankara'daki çocuklar başardı" şeklinde iletilmesi, bu darbelerdeki Batı inisiyatifinin komplo teorisi olmadığını deliliydi (Birand 1984: 286).

Soğuk Savaş (1947-1991), Batı-Doğu (ABD-SSCB), kapitalizm-komünizm kutuplaşmasına dayalı uluslararası politik-ideolojik mücadele devridir. Bu açıdan 12 Eylül, komünistlerin devleti ele geçirmesini önlemek üzere zâhiren sağ/sol (nasyonalist/komünist) çatışmasıyla hazırlanmış tipik bir Hasan Mutlucan'lı, "Yine de şahlanıyor aman"lı Soğuk Savaş darbesiydi. 1995 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle 1982 Anayasasının Başlangıç kısmında yer alan "kutsal Türk Devleti" ibaresi, "yüce Türk Devleti" olarak değiştirilmişti. Demek ki zâhiren 12 Eylül darbesi, Soğuk Savaş devrinin mantığınca Türk devletini korumak, buna karşılık 28 Şubat darbesi, Sıcak Barış devrinin mantığınca "Türk devleti" yerine (Uğur Mumcu'nun cenaze töreninde atılan sloganlarda ifade edilen) "laik devleti" korumak için yapılmıştı.

Bu yüzden 12 Eylül'e giden süreçte "Türk devleti"nin tehlikede olduğu inancını yaratacak nasyonalist/komünist çatışması ortamı hazırlandığı gibi, 28 Şubat'a giden süreçte de "laik devlet"in tehlikede olduğu inancını yaratacak laisist/İslamist (laikçi/gerici) çatışması ortamının hazırlanması gerekiyordu. Bu süreç, 31 Ocak 1990'da Muammer Aksoy suikastı ile başlatıldı; karanlık akıl, suikastlarını "gerici"lere (Müslümanlara) mal etmek, dahası bir taşla birden fazla kuş vurmak üzere feda edilecek "laiklik şehitleri"ni dikkatle seçmişti; Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Necip Hablemitoğlu. Bilhassa Uğur Mumcu, devletteki derin kirli yapıyı ifşa etmeye hazırlandığı sırada öldürülmüş, böylece karanlık akıl, kendi lehinde ve Müslümanların aleyhinde sonuçları itibarıyla bir taşla iki kuş vurmuştu. Keza seküler hayat tarzıyla tanındığı halde Mumcu'nun

cenaze töreninde atılan “Çankaya'nın şişmanı, laiklik düşmanı” sloganlarıyla “laiklik düşmanı” olarak itham edilen Turgut Özal'ın kısa bir süre sonra 17 Nisan 1993'de halen aydınlatılamayan derin bir şüpheyile öl(dürül)mesi de manidardı.

24 Ocak 1993'te öldürülen Uğur Mumcu'nun 27 Ocak 1993'teki cenaze töreninde atılan “Kahr olsun şeriat, Türkiye İran olmayacak, Türkiye laiktir, laik kalacak, Çankaya'nın şişmanı, laiklik düşmanı, Türkiye faşizme mezar olacak” sloganlarıyla laik/anti-laik kutuplaşması keskinleştirildi. “Kahr olsun şeriat” sloganını duyanlar, adını Tekin Alp olarak değiştiren Yahudi Moiz Cohen'in 1936 yılında yayınladığı Kemalizm kitabında “Kahr olsun şeriat hükümeti” başlıklı bölümü hatırladılar. Mumcu'nun cenazesindeki provokasyona karşı sadece devrin Malatya Müftüsü Feyyaz Yaşar, 6 Şubat 1993 tarihli Beraat Kandili vesilesiyle yayınladığı mesajda küfür olduğunu belirterek “Kahr olsun şeriat” sloganlarını atanları tövbeye davet etmişti.

Refah Partisi İstanbul Milletvekili Hasan Mezarıcı, 3 Şubat 1993 tarihli TBMM celsesinde yaptığı gündem dışı konuşmada Uğur Mumcu'nun cenaze töreninde atılan –bilahare 28 Şubat darbesinin gerekçeleri ve hedefleri olacak– sloganların bir üst akıl tarafından kasden seçildiğine, ülkeyi 28 Şubat'a götürecektiz tezgâha ve bu tezgâhta SHP'nin oynadığı role dikkat çekmişti:

“Şimdi, Uğur Mumcu cinayeti neye dönüştürülmüş? Bakınız, 28 Ocak 1993 tarihli Milliyet gazetesi... Başbakan Vekili Erdal İnönü'nün emriyle SHP teşkilatlan toplantıyor ve devlet töreni, şu sloganlarla, devlet terörüne dönüştürülüyor: “Kahr olsun şeriat; Türkiye İran olmayacak; Türkiye laiktir, laik kalacak; Laik devlet, bağımsız Türkiye; Yaşasın Atatürk Cumhuriyeti; Çankaya'nın şişmanı, laiklik düşmanı; Mollalar orduya alınmasın; Gerici, yobaz eğitime son; Tek yol devrim, faşizme ölüm; Türkiye faşizme mezar olacak; Faşizme karşı omuz omuza; Mumcu'nun katili kontrgerilla; Polis uyudu, Mumcu vuruldu; Katiller bulunsun, hesap sorulsun; Kahr olsun Amerikan emperyalizmi; Kahr olsun Hizbullah, kontrgerilla; İran Elçiliği kapatılsın; Mollalar İran'a, Mezarıcı İran'a.”

Eğer, imam-hatip okullarındaki, devletin resmî okullarındaki kişileri “molla” olarak tavsif ediyorsanız, Sayın Bakanı davet ediyorum, bunu cevaplasın. Biz, bu sloganları biliyoruz. Atatürk ve laiklikle ilgili sloganlar, bunları gizlemek için. Yani, burada hem Uğur Mumcu'nun kanlı cesedi istismar edilmiştir, hem Atatürkçülük ve laiklik istismar edilmiştir. Uğur Mumcu'nun cenaze namazını kıldırmakla görevli olan imam tartaklanıyor ve şeriat gereği kılınan bir cenaze namazında –yani, cenaze namazı, şeriat gereği kılınan bir namazdır– devlet televizyonu, “Kahr olsun şeriat” diyenlere mikrofon uzatıyor ve câmi kapısında

“Kahr olsun şeriat” diye, bu milletin, dinine, imamına, Kitabına, Allah'ına, şeriatına küfr ettiriliyor” (<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d1...>).

Ve bilahare 28 Şubat'tan kısa bir süre önce 15 Şubat 1997'de Ankara'da yapılan “Şeriata karşı” kadın yürüyüşünde atılan “Kahr olsun şeriat” sloganları da laik/anti-laik kutuplaşmasını keskinleştirerek ülkeyi darbeye götürmek için kurulan kirli tezgâhı açıkça gösteriyordu. Demek ki Uğur Mumcu cinayeti ile 28 Şubat darbesinin arkasında aynı irade vardı. 28 Şubat darbesinin temel gerekçeleri ve hedefleri, Uğur Mumcu'nun cenaze töreninde atılan sloganlardı: “Kahr olsun şeriat; Laik devlet, bağımsız Türkiye; Yaşasın Atatürk Cumhuriyeti, Mollalar orduya alınmasın; Gericici, yobaz eğitime son.”

Politik Darbeden İdeolojik Dönüşüme

Genelde 12 Eylül darbesi ile gelen 1990, özelde 28 Şubat darbesi ile gelen 2000 sonrası devir, iktidar ve muhalefet pozisyonlarının değişmesiyle birlikte bunları meşrûlaştıracak ideolojilerin de sofistike bir dönüşüm sürecinden geçmesine sahne oldu. 28 Şubat darbesinin “post-modern” tavsifi de geleneksel politik darbelerden farklı olarak politik darbenin ideolojik dönüşüm üzerindeki tesirine işaret eder. Elbette 12 Eylül ve 28 Şubat ekiplerinin tüm mühendislik iddialarına rağmen bu sürecin ne kadarının planlı ne kadarının spontane olduğunu ayırt etmek güçtü. Planlı ile spontanenin etkileşimi, tarihin diyalektiğince belirlenecekti.

Zâhiren planlı olan dönüşüm, 28 Şubat ekibinin “siyasî İslâm” denen İslamizme karşı operasyonunun ürünüydü. Ancak Soğuk Savaş devrinin bitişi, sert ideolojiler devrinin de bitişi mânâsına geliyordu. Diyalektik olarak birbirine bağlı, etki-tepkiyle şekillenen sert ideolojilerden biri olarak İslamizm, bu süreçte biterken diğerleri, aynen kalamazdı. Buna göre 28 Şubat ile gelen 2000 sonrası devirde yaşanan büyük dönüşümün dört vechesi vardı:

1. Devran dönecek, iktidar-muhalefet pozisyonları er-geç değişecek
2. Bu politik pozisyon değişmesine bağlı olarak sağ (Kemalizm) ile sol (İslamizm) bütün ideolojiler birbirine bağlı olarak dönüşecek
3. Bu, sert ideolojiden yumuşak ideolojiye, külte dönüşüm şeklinde cereyan edecek
4. Bu politik ve ideolojik dönüşüme bağlı olarak politik ve ideolojik mücadele safları ve tarzları da değişecek

Ölümlle Korkutup Sıtmaya Razı Etmek

Saray ihtilalleri olarak 27 Mayıs ile 12 Mart'a karşılık 12 Eylül ile 28 Şubat, sözde siyasî ihtilalleri önlemeye yönelik darbeler olarak birbirinin devamıydı. Bu irtibatı sağlayan bağ, sözde lehinde ve özde aleyhinde tavırların alındığı İslâm'dı. 27 Mayıs 1960'tan 15 Temmuz 2016'a süren süreklilik, Soğuk Savaş (1960–1980) devrinde inşa edilen Gülenizm'de görülebilirdi. Görünüşte 28 Şubat, hakikî Kemalist geçinen Amerikan komünistlerinin şeyhi İlhan Selçuk'un tabiriyle “gardrop Atatürkçüsü” 12 Eylül generallerine duydukları tepkinin ürünüydü. Hâlbuki hakikatte ikisi, bir büyük plan içinde birbirinin devamı olan darbelerdi. 12 Eylül, Soğuk Savaş devrinin mantığınca “komünizme karşı İslâm”, buna karşılık 28 Şubat darbesi, Sıcak Barış devrinin mantığınca “İslâm'a karşı deizm” stratejisine dayandı. 28 Şubat sonrasıyla birlikte bu süreklilik şöyle bir tabloyla gösterilebilirdi:

12 Eylül	28 Şubat	28 Şubat Sonrası
İslâm'ın=Müslümanların		
Yolunu açmak Gevşetmek	Yolunu tıkamak Sıkmak	Yolunu değiştirmek Bozmak

“İktidara gelince Müslümanlar sistemi dönüştüremeden sistem Müslümanları dönüştürür” diye düşünen Lewis ve 28 Şubat ekibinin hesabı, bir taşla üç kuş vurmaktır, İslâm'a iktidar yolunu açmakla din, ideoloji, ümmeti (İslâm, İslamizm, Müslümanlar) dönüştürerek tasfiye etmektir. İslâm'ın iktidarıyla İslâm ve Müslümanlar dönüştürülecek, İslamizm, iddiasını yitirecekti. Bir şiirinde Kemalettin Kamu, “Ne mucize ne füsün/Ne örümcek ne yosun/Kâbe Arab'ın olsun/Çankaya bize yeter” diyordu. Bu doğrultuda bazı 28 Şubat generallerinin Kemalettin Kamu'nun dile getirdiği “peygambersiz din yerine peygamberleştirilmiş ideoloji” formülünce, “Müslümanları ölümle korkutup sıtmaya razı edecek, can korkusundan sonra iktidar yolunu açacak, celladına âşık edecek, Ümmet-i Muhammed'i Ümmet-i Kemal kılacak, Buhârî yerine Nutuk okutacağız” dedikleri rivayet edilmişti.

Büyük olayların sembolik sebepleri vardır. 27 Mayıs 1960 darbesini yapan cunta üyeleri, hatıralarında Birinci Menderes hükümetinin daha bir ayını doldurmadan ezanı Arapça aslına çevirmesiyle ihtilal tekerinin dönmeye başladığını açıklamışlardı.

Uğur Mumcu'nun cenaze töreninde atılan “Çankaya'nın şişmanı, laiklik düşmanı” sloganlarının gösterdiği gibi 28 Şubat darbesi süreci, aslında daha önceden Turgut Özal'a karşı

başlatılmıştı. 28 Haziran 1996-30 Haziran 1997 tarihleri arasında görev yapan, Refah Partisi ve Doğru Yol Partisi koalisyonunun kurduğu REFAHYOL Hükümeti diye bilinen 54. Türkiye hükümetine karşı yapılan 28 Şubat darbesinin sembolik sebepleri, Başbakanlık iftar yemeği ile Kudüs Gecesi idi. 11 Ocak 1997'de devrin başbakanı Necmettin Erbakan'ın Başbakanlık Konutu'nda toplumun kanaat önderleri sayılan hocalara iftar yemeği vermesi, "laikliğin ihlali" olarak çarpıtılarak provokasyon malzemesi yapıldı. Ankara Sincan'da 30 Ocak 1997'de Refah Partili Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız'ın düzenlediği Kudüs Gecesi'nde İran'ın Ankara Büyükelçisi Muhammed Rıza Bagheri konuşma yaptı.

Gecede sergilenen gösterilerle birlikte laik rejimin tehlikede olduğu tartışmaları alevlendi. Kudüs Gecesi'nin ertesi günü 1 Şubat 1997'de Başbakan Erbakan, DYP'li bazı bakanların "imza atmayız" tepkisine ve itirazlara rağmen "üniversitelerde başörtüsünü serbest bırakan" kararnameyi Bakanlar Kurulu'nda imzaya açtı. 2 Şubat 1997'de Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 3 Şubat 1997'de Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığı harekete geçerek Kudüs Gecesi sorumluları için ayrı ayrı soruşturma başlattı.

Komutanlarla toplanan devrin Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı, "Kudüs Gecesi" hakkında "Kamuoyunun rahat nefes alabilmesi için İçişleri Bakanı görevini yerine getirmeli ve gerekli işlemleri yapmalı" dedi. Ordu, 4 Şubat 1997 günü Ankara Sincan'da 20 tank ve 15 zırhlı aracı yürüterek hükümete gözdağı verdi. Refah Partili Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız da aynı gün gözaltına alındıktan sonra tutuklandı.

Devrin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Kudüs Gecesi'nden dört gün sonra İçişleri Bakanlığına bir yazı göndererek "Belediyelerdeki köktendinci kadrolaşmanın derhal incelenmesini" istedi. Bunun üzerine İçişleri Bakanı Meral Akşener, valiliklere gönderdiği yazıda "Cumhurbaşkanı'na bilgi verilmek üzere" konunun araştırılması talimatını verdi.

28 Şubat'ın şahinlerinden, devrin Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Çevik Bir, 21 Şubat 1997 günü, Washington'da Türk-ABD Konseyi kapanış balosunda hafızalarda kalan "Sincan'da demokrasiye balans ayarı yaptık" sözünü sarf etti. Aynı gün, 21 Şubat 1997'de Başbakan Erbakan, Cumhurbaşkanı Demirel ile yaptığı görüşme sonrasında "Türkiye'nin rejim meselesi yok" açıklaması yaptı. Buna rağmen Demirel, Başbakan Erbakan'a gönderdiği 26 Şubat 1997 tarihli mektubunda rejim konusundaki endişelerini dile getirdi (<https://www.aa.com.tr/tr/28-subat/postmodern-darbe...>).

Bu gelişmelerin ışığında, Cumhurbaşkanı Demirel'in başkanlığında 28 Şubat 1997'de 8 saat 45 dakika süren tarihin en uzun Millî Güvenlik Kurulu toplantısı yapıldı. MGK

toplantısından çıkan, “post-modern darbe” olarak tarihe geçecek 4 maddelik bildiriye, “Cumhuriyet ve rejim aleyhtarı yıkıcı ve bölücü grupların, laik ve anti-laik ayrımı ile demokratik ve sosyal hukuk devletini güçsüzleştirmeye yeltendiklerinin müşahade edildiği” ifade edilerek “Anayasa ve Cumhuriyet yasalarının uygulanmasından asla taviz verilmeyeceği” belirtildi. Toplantıdan sonra çıkan fotoğraflara yansıyan yüzündeki boncuk boncuk terler, merhum Erbakan’ın çilesini, generaller tarafından nasıl bir baskı ve tehdide uğradığını gösteren ibret belgesi olarak tarihe geçti.

Bilahare 1 Mart 1997'de askerlerin toplantıda hükümete dayattıkları, temel eğitimin 8 yıla çıkarılması ve irticaî faaliyetlere karıştıkları gerekçesiyle ordudan atılanların belediyelerde istihdam edilmemesi tavsiyesini içeren 20 maddelik bildiri ortaya çıktı. Başbakan Necmettin Erbakan, TBMM'deki diğer parti liderleriyle görüşerek, destek arayarak, bu bildiriye imzalama baskısına direndiyse de umduğu desteği bulamadı, yalnız kaldı. İşçi ve işveren sendikaları da MGK kararlarını desteklediklerini açıkladılar. Erbakan, yükselen tansiyonu düşürmek için bir süre sonra geri adım attı ve 5 Mart 1997'de MGK kararındaki 20 maddeden 4'ünü imzaladı.

Bilahare Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş'ın “Ülkeyi iç savaşa sürüklediği” iddiasıyla Refah Partisi'nin kapatılması için dava açması (21 Mayıs 1997), Genelkurmay'ın irticaî faaliyetleri desteklediğini iddia ettiği firmalara ambargo koyması (7 Haziran 1997), Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay başkan ve üyelerine irtica brifingi vermesi (10 Haziran 1997), yumuşatılmadığı takdirde 28 Şubat 1997 tarihli MGK kararlarını imzalamayacağını söyleyen (4 Mart 1997) Necmettin Erbakan'ın başbakanlıktan istifası (18 Haziran 1997), Başbakan Mesut Yılmaz devrinde imam-hatip liselerinin fiilen kapatılması için 4306 sayılı 8 yıllık kesintisiz öğretim yasasının çıkarılması (16 Ağustos 1997) ve kamu kurumları ve okullarındaki başörtüsü yasağı, 28 Şubat darbesinin siyaset, idare, ekonomi ve eğitime yansıyan başlıca müdahaleleriydi.

28 Şubat, geleneksel ve modern askerî darbelerden farklı bir “post-modern darbe” olduğu için siyaset bilimine katkı niteliğinde siyasî dilimize önemli deyimler getirdi:

1. Post-modern darbe
2. Siyasal İslâm
3. Toplumsal mühendislik
4. Balans ayarı

5. Derin devlet

6. Kontrgerilla

7. Psikolojik savaş

28 Şubat'a "post-modern=yumuşak darbe" denmesi iki sebeptendi:

1. Yönetime doğrudan el koyma yerine siyasete baskı ve yönlendirmeye dolaylı olarak ülkeyi yönetme,

2. Sadece politik-bürokratik mühendislik değil, toplumsal mühendislik vizyonuyla din başta olmak üzere bütün alanlara uzanan kapsamlı bir müdahale ile toplumu kalıcı bir şekilde dönüştürme, sekülerleştirme.

Tarih, çok çeşitli şekillerde tekerrürden ibarettir. 28 Şubat'ın toplumsal mühendislik projesi de özünde Osmanlı emperyal din siyasetinin tersine çevrilmesiydi. Osmanlı'nın esas aldığı emperyal (Roman-Bizantin) rejimin din-devlet münasebeti, din için hem lehine hem aleyhine olabilecek iki ucu keskin kılıç gibiydi. Din-devlet münasebeti açısından vurgu, federal bir rejim olarak Selçuklu'da din ve sünnete, emperyal bir rejim olarak Osmanlı'da devlet ve şeriata idi. Gaye, Selçuklu'da dinin devletle, Osmanlı'da devletin dinle hâkimiyetiydi. Bu yüzden Osmanlı rejimi, şariat-tarikat münasebetince devlet eliyle yukarıdan aşağıya milleti dindarlaştırırken, Cumhuriyet idaresi, laiklik-medeniyet münasebetince devlet eliyle yukarıdan aşağıya milleti dinsizleştirmeye yönelecekti. Fransızca laikliğin "lâ-dinîlik=dinsizlik" olarak Türkçeye tercümesi manidardı.

28 Şubat darbesinin hedefi, Cumhuriyet rejiminin bu yukarıdan aşağıya milleti dinsizleştirme siyasetinin tadili ve tahkimi, din-devlet münasebetinin yeniden tesisıyla "dinin devlete tecavüzünün" önlenmesiydi. Emperyal devletler çağından ulusal devletler çağına geçişte ortaya çıktığı gibi, emperyal din-devlet münasebetince devlete bağımlılık, din için tehlikeliydi. Müslümanlar, Hindistan'da devlete bağlı olmayan, "sünnet cemaati" denen sivil Müslümanlıkla hayatta kalabilmişlerdi. Hatta bu yüzden Hindistanlı Müslüman aydınlar, İngiliz yönetimindeki Hindistan'ın parçalanması sonucunda 14 Ağustos 1947 tarihinde Pakistan'ın kurulmasıyla İslâm'ın devletleşmesinin, İslâm ve Müslümanların aleyhine olduğuna inanmışlardı.

Osmanlı-Türkiye'deki Müslümanlar ise, emperyal dinin devlete bağımlılığından dolayı sivil Müslümanlığa (sünnet Müslümanlığı) yabancılaşmışlardı. Dinin devlete bağımlılığı, totaliter ulusal devlete tepki olarak İslâm'ın sivil (sünnî) özünü yitirerek siyasîleşmesine yol

açacaktı. Emperyal din siyasetinin ürünü dinin siyasîleşmesinin yol açtığı bu yozlaşmadan dolayı, 28 Şubat kadrosunun hedeflediği gibi, dini gayr-i siyasîleştirmek, dinin otomatik olarak sivil özüne dönmesi mânâsına gelmiyordu. Üç faktör, devletle birlikte dinin ve toplumun kaderini etkileyecekti:

1. Devletin yüceltilmesi: Sâsânî, Roma, Rus-İngiliz tehdidi ve ulusal devletlerden oluşan dört kaynağın tesiriyle Türkiye’de devlet, “mukaddes”ten “münezzeh” mertebesine çıkarılmıştı.
2. Emperyal dinin devlete bağımlılığı, İslâm’ın sahih sivil özünü yitirerek siyasîleşmesine yol açmıştı.
3. Ulusal devletlerin totaliter mantığı, emperyal devletler çağında olduğu gibi, devlet ile toplum veya politik toplum ile sivil toplumun net olarak birbirinden ayrılmasına imkân vermiyordu.

Siyasî İslâm’dan Şeriatsız İslâm’a

Demek ki bu derin tarihî-içtimaî arkaplan bilinmeden 28 Şubat projesi anlaşılamazdı. Laikliğin “lâ-dinîlik=dinsizlik” mânâsı, Batı’da devletin kiliseden, Türkiye’de devletin dinden arındırılmasını ifade ediyordu. Ancak sayılan üç faktör, devletle birlikte toplumun da dinden arındırılmasını ve bunun için toplumla dinin (cemaatle sünnetin) birlikte dönüştürülmesini gerektiriyordu. Bu da üç kademededen oluşan bir projeydi:

1. Şeriatın tahkiri ve tağyiriyle dini gayr-i siyasîleştirerek “dinin devlete tecavüzünü önlemek”
2. Kentsel mühendislikle mahalle eksenli cemaatin, dinin yaşanacağı ortamın ortadan kaldırılması, sosyal yabancılaşmanın derinleştirilmesi
3. Sünnetin tahkiri ve tağyiriyle dinin deistik hale getirilerek, cemaatle yaşanır olmaktan çıkarılarak vicdanlara haps edilmesi

28 Şubat’ın bu temel üç kademeli sekülerleştirme projesi, beş merhaleye tafsil edilebilirdi:

1. İrritasyon: Yoğun politik ve medyatik propagandayla, şok dalgasıyla Müslümanların “Biz şeriat devleti diye boş bir ütopyanın peşinde mi koşuyormuşuz” diye inançlarının, ideallerinin sarsılması
2. Urbanizasyon: Toplumun yaşayış ve inanış tarzı oturma (mekân) tarzı tarafından belirlendiği için 28 Şubat’ın Batılı akıl hocaları, toplumsal mühendisliğin aslında kentsel

mühendislik olduğuna dikkat çektiler. Geleneksel “(ehl-i) sünnet ve cemaat” deyimince, toplumun inanç bağı (sünnet), mahalle-câmi (cemaat) eksenli fitrî şehir yapısına bağlıydı. O yüzden deizmin başı, kitlesel (apartman, site eksenli) kentleşmeyle, insanların mahalle ve câmiyle birlikte cemaat ve sünnetten koparılmasıydı.

3. Modernizasyon: Seküler sistemin Müslümanları bünyesine almasını önleyen zina ve faiz yasağının dinen aşılması

4. Sekülerizasyon: Sünnetin itikadî ve amelî iki boyutuna göre sekülerleştirme projesi de iki boyutluydu:

A. İtikadî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kur'ân Müslümanlığının (Deizmin (peygambersiz din) özel adı olarak mealizmin (Peygamberin tek mucizesi, dinin tek kaynağı Kur'ân'dır iddiası) teşviki

B. Amelî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kültür Müslümanlığının teşviki

5. Kemalizasyon: Kemalizm'e karşı Müslümanların gizli bir iktidarı meşrûlaştırma hissiyle, “Kemalizmsiz Kemal” imajıyla Atatürkçü kılınması.

1990 İdeoloji-sonrası devirde 28 Şubat darbesinin özü, ideolojinin (İslâmcılık) sarsılması üzerinden bizzat dinin (İslâm) sarsılması, ideolojiden (İslâmcılık) feragatin bizzat dinden (İslâm) feragate vardırılmasıydı. Müslümanlık ile İslâmcılık, “namaz kılmak” ile “namaz kılmadığı halde İslâmî düzeni savunmak” olarak tanımlanarak kolaylıkla birbirinden ayrılabilirdi; ancak İslâm ile şeriatı (irtica), Müslüman ile şeriatçıyı (mürteci) birbirinden ayırmak imkânsızdı.

Fanatik laisistlerin bu konuda en çok zorlandıkları başörtülü ana ile kızı misalinde Müslüman ile şeriatçı nasıl ayrılacaktı? Zira ikisi de “Biz, Allah'ın emrinde başımızı örtüyoruz” deseler de fanatik muhataplarını ikna edemiyorlardı. Biraz empatik olanlar, “Ana, âdet gereğince, kızı, dinî şuurla”, cadı avcısı laisistler ise, “Hayır, ana, âdet gereğince, kızı, laik devlete meydan okumak için başını örtüyor” diyorlardı. Bu yüzden 28 Şubat ekibi, “el kesme, çember sakallı” gibi imaj manipülasyonu, algı operasyonu ile şeriat ve şeriatçıyı İslâm ve Müslümandan ayırmaya çalışacaktı.

28 Şubat darbesinin tipik gerekçesi, “irtica buzdağının ucu”, “mürteci” bürokratların dinen haram olduğu inancıyla namahrem kadınlarla tokalaşmaktan kaçınmalarıydı. 16 Mart 1998 tarihli bir gazete haberini okuyalım:

“Tarikatçı vali ve kaymakamlara yönelik son yılların en kapsamlı operasyonu, Genelkurmay Başkanlığı'nın hazırladığı ve 30 valinin tek tek adının sıralandığı ayrıntılı listeyi Köşk'e ulaştırmasıyla başladı. Valilerin yanı sıra 400'e yakın kaymakamın adının, tarikatlarla ilişkisi ve geçmişteki faaliyetlerini kapsayan ayrıntılı rapor üzerine Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Devlet Denetleme Kurulu'na (DDK) talimat vererek, olayın acilen araştırılmasını istedi. Demirel, “Tesettürlü, kadın eli sıkmayan, imam-hatip kökenli, dini vakıflarla ilişkili” türünden ‘kişisel özelliklere’ de yer verilerek sıralanan mülki idare amirleri listesini, Başbakan Mesut Yılmaz'a da ilettili. Operasyonun Köşk perdesi, DDK Başkanı Fahri Öztürk'ün Batı Çalışma Grubu'nun illerde yaptığı ayrıntılı araştırmanın sonuçlarını içeren raporunda işaret edilen valileri büyüteç altına almasıyla açıldı (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/5-tarikatci-val...>

İnsan toplumu, erkek-kadın münasebetinde temellendiği için modernleşmenin özünde erkek-kadın münasebetlerinin değişmesi yatıyordu. 12 Eylül sonrasında Müslümanların “açılımı” sürecinde, Nilüfer Göle'nin “Modern Mahrem” dediği Müslüman kadınlar, mahremiyetten (privacy) kamusalığa (publicity) geçmeye başlasalar da zina (ya yaklaşma) yasağı, mahremiyetin tam kaybını önlüyordu. İslâm dini, “Zinaya yaklaşmayın” âyetine dayanan naslara istinaden namahremle tokalaşmayı yasaklamıştı.

28 Şubat'ın akıl hocalarına göre dinin zina yasağı, Müslümanların toplumla, faiz yasağı, sistemle bütünleşmelerini önlüyor, Müslümanları ve bağlı oldukları şeriatı, topluma ve sisteme potansiyel tehdit kılıyor, bu yüzden (Yaşar Nuri Öztürk'ten daha muteber) bir ilahiyatçının bu şer'î yasakları kaldırması gerekiyordu. Sahte müctehidin zaruret gerekçesiyle zinaya yaklaşmaya (namahremle tokalaşmaya) ve faizle krediye cevaz vermesiyle şeriatın tıkadığı Müslümanların toplumla ve sistemle bütünleşmesi sürecinin önü açıldı. Hilafetin ilgasından sonra dinde hakikî otorite kalmadığı için hakikî müctehidlerin mukallidi, talebesi bile olamayacak sahte müctehidlerin ibahî (libertine) fetvaları, ciddî bir tenkit ve itirazla karşılaşmadan kabul buldu.

Hâlbuki Mecelle'deki “Zaruretler, mahzurları mübah kılar” kaidesindeki haramları mübah kılacak zarurettten kasıt, örfî (içtimaî) değil, şer'î zarurettir. Yani hayat hakkı başta olmak üzere telafisi mümkün olmayan zarûriyyât denen beş temel haktan birinin tamamen kaybı riskiyle beka kaygısını doğuran haldir; sahte müctehidin iddia ettiği gibi, hacet veya menfaat değil. İkincisi, gene Mecelle'deki “Zaruretler, kendi mikdarlarınca takdîr olunur” kaidesi de, “Battı balık yan gider” mantığıyla zaruret haddini aşmayı önler.

Keyfî zaruret mantığıyla örgüt lideri de “Zaruret halinde (devlete sızmak için) başınızı açabilir, soruları çalabilir, içki içebilir, zina yapabilirsiniz” diyecekti. Ancak bunlar, daha ziyade örgüt-içi talimat olarak kalırken Abant Konsili müftüsü, ibahî fetvalarıyla İslâm’a ve Müslümanlara F. Gülen’den daha çok zarar vermişti. Türkiye’de ve dünyada İslâm’a en büyük ihanetleri yapanlara şeyhülislâm muamelesinin yapılması, lakabının verilmesi, hilafet sonrası otorite boşluğunun, fitnenin sonucuydu. Bunlardan sadece Gülen’in ihaneti hayattayken ifşa edilmişken diğerleri sinsî misyonlarını sürdürüyorlardı.

İdeolojiden Külte Kemalizm

28 Şubat darbesiyle gelen 2000 sonrası devirde iktidar ve muhalefet pozisyonlarıyla birlikte rakip ideolojiler, İslamizm ile birlikte Kemalizm de dönüşecekti. Bu süreçte İslamizm’in dönüşmesi planlı, Kemalizm’in dönüşmesi ise buna bağlı olarak spontane sayılabılırdi. Bu dönüşümde, birbirine bağlı iki faktör, Soğuk Savaş-İdeoloji devrinin bitişi ile Gülenizm’in yükselişi rol oynadı. “Tarihin Sonu” devri, İslamizm gibi, 12 Eylül ile ordu ideolojisi olarak tahkim edilen Kemalizm’e de hayat şansı tanımıyordu.

Kemalizm, temelde harbiye-mülkiye, askerî-sivil bürokrasinin, CHP’nin ideolojisiydi; gücünü ideolojiden değil, iktidardan, politik pozisyondan alıyordu. Dolayısıyla iki dinamik, politik gücüyle birlikte onu bitirecekti: Birincisi, CHP’nin uzun süreli iktidar mahrumiyeti, ikincisi, sosyal değişimin artmasıyla yeni sosyal güçlerin zuhuru. Kemalizm’in politik çöküşünü ideolojik güçlenmeyle telafi etmek için vakit çok geçti. “Atatürk’le güreşen genç” diye bilinen, Kemalizm’in en ateşli ve donanımlı ideoloğu M. Saffet Engin (1900-1987), Mustafa Kemal’in vefatından kendi vefatına kadar geçen (1938-1987) yarım asırlık sürede unutulmuş, vefatı bile fark edilmemişti.

Suna Kili (1929–2015) gibi sathî yorumcularından sonra Kemalizm’in ciddî bir teorisyeni, dahası Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Necip Hablemidoğlu gibi aydınların tasfiyesiyle samimî taraftarı da kalmamıştı. Ancak ideolojiler yok olmaz, kabuk değiştirirlerdi. Ünlü antropolog Clifford Geertz’in (1973: 224) tesbitiyle ideoloji, “fikirler ve semboller manzumesi”dir; adalet fikri, terazi sembolü gibi. Mitolojilerde görüldüğü gibi semboller, ontolojik olarak makûlât ile mahsûsât âlemlerini, epistemolojik olarak reel ile ideali birbirine bağlama, dolayısıyla ideolojinin tabiatında yatan çelişkileri giderme gibi birçok işlev görürler.

Ancak “fikirler ve semboller manzumesi”nden geriye sadece semboller kalırsa, o ideoloji k lte dönüşmüş olur. Kemalizm’in yaşıdığı bu ideolojik dönüşümün, kültün iki boyutu vardı:

1. İdolizm (putperestlik, lider kültü): “Kemalizmsiz Kemal” imajıyla, Nutuk ’u okuyup anlama, Kemalizm’i temellendirme çabası yerine Anıtkabir’de tapınma, iman tazeleme ayinleri.

2. Fetişizm: Kemalizm’i rakı, s veter, b st, heykel, anıtkabir gibi sembollere indirgeme.

Yılmaz  zgil gibi Kemalistlerin Kemalizm’i rakıya indirgemesi, Nihat Genç gibi Kemalistlerin bile tepkisine sebep oldu. Nitekim “İrtica, PKK'dan daha tehlikeli” sözüyle hatırlanan 28 Şubat’ın şahinlerinden, devrin Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Güven Erkaya da Erbakan’a tehdit olarak verdiği rakı siparişıyle Kemalist kıyamın bayrağını açmıştı! Devrin REFAHYOL hükümetinin başbakanı Necmettin Erbakan’ın 3 Ağustos 1996’daki Yüksek Asker  Şura (YAŞ) toplantıları sırasında Başbakanlık Konutu’nda verdiği akşam yemeğinde iki verilmemesine tepki gösteren Erkaya, garsonu yanına çağırarak, “Oėlum, git bana rakı getir” dedi (<https://www.milliyet.com.tr/the-others/guven-erkay...> Bu kafaya göre irticanın panzehiri, rakıydı!

Kemalizm, bu yapısal dönüşümle birlikte işlevsel dönüşüme de uğradı. Bu sürecin püf noktası, Kemalizm’in “dikey” bir ideoloji olmaktan çıkararak hem muhalefet hem iktidarı meşr laştırmaya yarayan “yatay” bir k lte dönüşmesidir. Eski ve kılık değiştirmiş ideolojiler olarak Kemalizm ile Gezizm, karşı pozisyonlardaki eski İsl mcılar için iktidar ve muhalefet ideolojileri olarak işledi. Kemalizm, dış destekli, medya inisiyatifli kalkışmalar ve linç kampanyalarıyla eski sosyalist, İslamist vs. bilumum iktidar muhaliflerinin buluşacağı bir muhalefet ideolojisi olarak Gezizm’e dönüştü. Önceden M. Kemal ve Kemalizm’e karşı olan eski sosyalistler ve İslamistler, iktidara karşı hızla Kemalistleşerek Gezizm’de buluştular. Diğer taraftan yeni muktedirler için Kemalizm, politik din olarak fetişizme, İslamizm, sivil din olarak mealizme (deizm) dönüştü.

Tabiatıyla bu politik ve ideolojik dönüşüme bağlı olarak politik ve ideolojik mücadele safaları ve tarzları da değiştirdi. Türkiye’de Almanca Kulturkampf denen, Cemil Meriç’in tabiriyle Hira evlatları ile Olimpos ocukları (Alparslan’ın torunları ile Diyojen’in torunları) arasında yürütülen ezeli din (kültür) mücadelesi, ulus devletleri çağında ideoloji mücadelesine dönüşmüştü. 1960–1990 arasındaki Soğuk Savaş devriyle İslamizm ve Kemalizm gibi rakip ideolojilerin bitişıyle birlikte ideolojik mücadele de bitti.

Bu bitiş, doğrudan dinî mücadeleye dönüşü değil, dinî mücadelenin sembolik dönüşümünü, yani dinî mücadele ile ideolojik mücadele arasında kalan sembolik mücadeleyi, inançlar ve öğretiler yerine semboller ve fetişler savaşını getirecekti. Bu süreçte Kemalist geçinenlerin sürekli “Yallah Arabistan’a” (Hira Dağına) diye Müslümanlara saldırımları, ideolojik savaşın aslına, mitolojik bir inanç savaşına, Hira-Olimpos imajlarının hakikate dönüştüğünü gösteriyordu.

İdeolojik mücadelenin bu dönüşümü, ideolojinin iki boyutlu yapısı, “fikirler ve semboller manzumesi” olarak tarifi açısından anlaşılabilir. Çağımızdaki dört faktör, 28 Şubat ve sonrasında ideolojik-sembolik mücadelenin şiddetini arttırdı:

1. Soğuk Savaş-sonrası devir: İdeolojilerin bitişi
2. Hakikat-sonrası (post-truth) devir: İdeolojilerle birlikte hakikat idealinin, ahlakî kaygıların da bitişi
3. İslamizm-sonrası iktidar: Ezelî Olimpos intikam hissiyle beslenen siyasî muhalefetin şiddetlenmesi
4. Dijital medya çağı:

İnsanlık tarihinde birincil iletişimden sonra ikincil kitle iletişimiyle büyük bir devrim, ardından “üçüncül iletişim” diyebileceğimiz dijital medya ile daha büyük bir devrim yaşandı. Devrimin büyüklüğü, dijital çağa gelen formel ve sosyal medya ayırımından kaynaklandı. Dijital dergi ve gazete kurmanın malî kolaylığı, yasalara göre yer sağlayıcının içerikten sorumluluktan muaf tutulması, anonim kullanıcıların medyatik terörüne davetiye çıkarmak demektir. Bu kaotik ve manipülatif yapısıyla dijital medya, sözde Arap baharı ve Türkiye’de Gezi kalkışmasında görüldüğü gibi, küresel üst akıl tarafından Doğulu ülkeleri istikrarsızlaştırmak için fitne ve fesad aracı olarak kullanılacaktı. Dijital medya terörü, iki unsurdan oluştu. 1. Dezenformasyon (yalan haber), 2. Kara propaganda. Dijital kara propaganda, 1933-1945 yılları arasında Nazi Almanyası’nın Propaganda Bakanlığını yapan Joseph Goebbels’in “büyük yalan” doktrinine dayandı.

Eskiden Müslümanlara karşı irtica kampanyalarını yürüten merkez medya, TCK’nın 163. maddesinin ilgasıyla birlikte 2000’den sonra tarafsızlaşmaya başladı. Ancak internet teknolojisiyle birlikte dijital medyanın gelişmesiyle Müslümanlara karşı geleneksel irtica kampanyalarından daha şiddetli, kirli linç kampanyaları yürütecek Gezi (Goebbels) medyası, Gezizm ile birlikte büyüdü. Sayılan dört faktörün birleşmesiyle 28 Şubat sonrasında Batı-destekli Gezi (Goebbels) medyası, tamamen “büyük yalan” felsefesiyle İslâm’a ve

Müslümanlara karşı terör aracı olarak işledi. İslamizm ile Kemalizm, ideolojik, fikrî olarak eriyince geriye kalan semboller (Peygamber, Atatürk, Kâbe, Anıtkabir), hakikat-sonrası çağın dezenformasyon medyasının imaj manipülasyonu, algı operasyonu malzemesi oldular.

Kemalist ideolojiyi lider kültüne dönüştürenler için Atatürkçülük ölürken Atatürk ölümsüzleşmişti! Nutuk'tan bir cümle okumaktan, anlamaktan âciz sözde Kemalistlerin Müslümanlara sürekli Atatürk fotoğrafını göstermesi, adeta “vampire soğan göstermek” kabilinden yürütülen kirlî bir sembolik savaştı. Bazı firmalar tarafından yeniden üretilen Atatürk'ün baklava desenli süveterinin, “Kemalist ümmetin üniforması” gibi sunulması, fetişizmin cinnet noktasına vardığını gösteriyordu.

Hasan Âlî Yücel (1897–1961) gibi hem Doğu'ya, hem Batı'ya bakan hakikî Türk aydınlanmasını temsil eden idealist Kemalistler, büyük ümit bağladıkları Kemalizm'in rakı ve süvete indirgediğini görselerdi kahr olurlardı. Arapça fikir ile küfür kelimeler aynı üç harften (f-k-r) oluşur; fikir giderse küfür kalır. Hasan Âlî Yücel gibi idealist Kemalistlerden geriye, onun hazırlattığı Tanzimat, Türk Hukuk Lûgati gibi abidevî eserlerden bir cümle bile okuyup anlamaktan âciz, sekülerizm-Kemalizm'i sadece şeriata ve Müslümanlara küfür etmekten ibaret sanan, fikir yerine küfür üreten küfürbazlar, linç güruhu kalmıştı.

Kemalizm'den Gülenizm'e

Sivil alanda 28 Şubat'ın açık aktörü, Süleyman Demirel, gizli aktörü, Fethullah Gülen'di. 28 Şubat sürecinde Necmettin Erbakan ile birlikte samimî Müslüman kanaat önderleri zulme uğrarlarken Gülen, kapalı kapılar arkasında sinsî görüşmeler, hesaplar yapıyordu. Küresel plan doğrultusunda Gülenizm, 1990'dan sonra tasfiye edilecek İslamizm ile Kemalizm'i, politik ile sivil dini birleştiren bir ideoloji olarak devlete ve topluma hâkim kılınacaktı. FETÖ'nün önde gelen yazarlarının sürekli İslamizm ile Kemalizm'i eleştirmeleri tesadüf olamazdı.

Aslında bu projenin yasal karşılığını açıkça görmek mümkündü. Bilindiği gibi, Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesi, yıllarca Demokles'in kılıcı gibi Müslümanların başında sallandırdı. 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 1991 yılında “Terörle Mücadele Yasası” çıkarma gerekçesiyle faşist ve komünistlerin cezalandırıldığı 141-142. maddelerle birlikte Müslümanların cezalandırıldığı 163. maddeyi de kaldırdı.

163. madde, ‘‘Dini veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapan veya telkinde bulunan’’lara 5-10, ‘‘Laikliğe aykırı olarak, devletin sosyal veya ekonomik veya siyasî veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa dinî esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden’’lere 8-15 yıl hapis cezası öngörüyordu. 141, 142 ve 163. maddeler, aslında eylemi değil, düşünceyi cezalandıran maddelerdi.

Bu üç maddenin eyleme yönelik boşlukları 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası ile dolduruldu. Düşünce bakımından ise ‘‘bir joker gibi’’ bunların, bilhassa 163. maddenin boşluğunu dolduracak 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun, yürürlükte bırakıldı. 5816 sayılı kanun, ‘‘rollerini oynadıktan’’ sonra bir anda sırta kadem basan esrarlı Ticaniler adlı uydurma tarikatın provokasyonu, Atatürk heykel ve büstlerine saldırması üzerine 1951 yılında Menderes Hükümeti’nce çıkarılmıştı. Yabancı akademisyenler, ‘‘Dünyada hiçbir demokratik ülkede yasayla korunan bir lider yok, yasayla koruma, bir lidere hakaret olarak yeter’’ deseler de 5816 sayılı kanun, ısrarla yürürlükte tutuldu.

Gülenizm, tam 1990’dan sonra tasfiye edilecek İslamizm ile Kemalizm’in yerini alma hedefine ulaşmak üzereydi ki kültürel alanın ötesinde FETÖ olarak bizzat politik alana, devlete hâkim olmaya kalkınca beka refleksiyle, can havliyle harekete geçen Türk devleti tarafından son anda ipi çekildi. Türk devletinin kırmızı çizgisi din değil, devletti; dine değil, devlete dokunduğu için FETÖ’nün ipi çekildi. Böylece devlet kurtulurken olan dine oldu. Farklı kesimler tarafından FETÖ’nün yükselişi kadar çöküşü de ‘‘sünnet’’ denen hak din İslâm’ın aleyhine kullanıldı.

28 Şubat Muhasebesi: Maddî Zulüm

28 Şubat, sadece Müslümanların değil, insafly insanların dilinde zulümle özdeş hale geldi; ‘‘28 Şubat zulmü, 28 Şubat mağdurları’’ deyimleri klişe haline geldi. 28 Şubat muhasebesi, zulmün zalim ve mazlum olarak iki tarafına göre yapılacaktı. Zalimler açısından bakıldığında 28 Şubat, yanlarına kar kalmadı, failer hayattayken hesap soruldu. ‘‘el-Hâinü hâifün’’ (Hain, korkaktır) atasözü, zulmün korkuya gebe olduğunu ifade eder. Merhum Erbakan’a karşı arslan olan, hayasızca davranan devrin kudretli generalleri mahkemelerde hâkimler karşısında süt dökmüş kediye dönmüşlerdi.

28 Şubat davasında sanık devrin Hava Kuvvetleri Komutanı emekli Orgeneral Ahmet Çörekçi, hâkimin ‘‘MGK normale niçin Erbakan’ın ‘boncuk boncuk terlediği’ fotoğraflarının yayınlandığı’’ sorusuna, ‘‘Boncuk boncuk terleme fotoğrafları, başkaları tarafından

yapılmış olabilir. Orada Sayın Başbakan boncuk boncuk terletilmedi. Hastalık olup olmadığı da bilmiyorum” diye pişkince cevap vermişti (<https://www.milliyet.com.tr/gundem/boncuk-boncuk-t...>).

Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen 28 Şubat davası, 13 Nisan 2018'de karara bağlandı. Devrin Genelkurmay 2. Başkanı emekli orgeneral Çevik Bir'in de aralarında olduğu 18 sanığa “Türkiye Cumhuriyeti icra vekilleri heyetini cebren ıskat veya vazife görmekten men” suçundan müebbet hapis cezası verildi. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, temyiz incelemesini 9 Temmuz 2021'de tamamlayarak Çevik Bir'in de aralarında bulunduğu 14 general hakkında verilen müebbet hapis cezası kararını onadı. Çevik Bir, demans hastalığı gerekçesiyle 21 Ağustos 2021'den itibaren 11 aydır tutuklu bulunduğu İzmir Buca 1 No'lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan tahliye edildi.

Bir, mahkemede yaptığı savunmasında da büyük bir pişkinlikle hedef şaşırtmayı seçti: “28 Şubat dönemi ile suçlanmakta olan bizlerin, yani TSK'nın, 21 yıl önce irtica tehdidi konusunda, devletin yönetiminin aldığı MGK kararlarına dayalı yaklaşımının ne kadar haklı ve doğru olduğu apaçık ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın doğruluğu, son olarak yaşanan 15 Temmuz olaylarında da belgelenmiştir...”

Bir, bu yalanla “Biz, 15 Temmuz kalkışmasından yıllar önce FETÖ tehlikesini görerek önünü kesmeye kalktık” diyordu. Hâlbuki 28 Şubat, değil FETÖ'ye karşı, Fethullah Gülen'le birlikte yapılmıştı. Genelkurmay Başkanı Karadayı, 28 Şubat'tan 2 yıl önce FETÖ'cülerini makamında ağırlamış, elleriyle ödül vermişti. Erbakan, Gülen'in can düşmanıydı. Gülen, 28 Şubat'ta askerle birlikte hareket etmiş, merhum Erbakan ve hükümetine “Beceremediniz, artık bırakın” çağrısını yapmış, başta Karadayı ve Bir olmak üzere darbe mimarlarına “hoşgörü” ödülleri dağıtmıştı (<https://www.yenisafak.com/yazarlar/aydin-unal/yuzs...>).

Ancak 28 Şubat'ın resmî faileri askerlerden hesap sorulurken medya ayağından sorulmadı. Başörtülü hanımları ihbarı vatandaşlık görevi sayan gazeteci kılıklı etki ajanlarının halen medyadaki misyonlarını sürdürmesi, 28 Şubat'ın sürekliliğinin göstergesiydi.

28 Şubat muhasebesinin mazlumlar tarafına gelince mağduriyet, maddî ve manevî olarak ikiye ayrılabilirdi. 28 Şubat devrinde hapiste gördükleri işkencelerle aklî ve bedenî sıhhatlerini yitiren Hasan Mezarıcı ile Salih Mirzabeyoğlu, 28 Şubat mağduriyetinin sembolleri oldular. Ancak, bunlarınki, Allah bilir, ecrini ahirette alacakları maddî mağduriyetti. Asıl imtihan, 28 Şubat ile imanların, kimliklerin sarsıldığı manevî mağduriyetti.

İslâmcılıktan Feragatten İslâm'dan Feragate

28 Şubat'ın akıl hocaları, “Ölümlle korkutup sıtmaya razı etme” tabiriyle özetlenen bir büyük psikolojik harekât ile Müslümanları dönüştürmeye, sekülerleşmeye zorlamıştı. Bu psikolojik harekât, “Dininizi hayata geçirme iddianızdan, Müslüman kimliğinizden vazgeçerseniz iktidar nimetlerini tatmanıza izin veririz, aksi takdirde sizi en temel haklarınızdan bile mahrum ederiz” şeklinde gizli ve açık, tehdit ve vaad karışımı bir mesajdaydı. “Sonradan görme, gâvurdan dönme” ile “Allah, gördüğünden geri bırakmasın” sözlerinin anlattığı hakikatlerle, sonradan görme hırsı ve gördüğünü, kazandığını yitirme korkusuyla bu mesajın tesiri, dönüşümün şiddeti arttırıldı.

Beka endişesi altında din, sırttan atılacak bir yük olarak görülecekti. İslâmcılık, lafzen şeriatçılık demektir; yaşanan süreç, ideoloji (şeriatçılık) olarak İslâmcılıktan feragatin fiilen din (Allah'ın emri) olarak şeriatından, İslâm'dan feragate vardığını gösterdi. Evrensel kaideye göre “İnanırları gibi yaşamayanlar, yaşadıkları gibi inanırlar”dı. 28 Şubat şokuyla sekülerleşen Müslüman aydınlardan bir kısmı günah çıkarırlarken, bir kısmı “Aslında İslâm ve İslâmcılık o değil, buymuş” diye İslâm'ın ve İslâmcılığın tarifini değiştirerek dönüşümlerine kılıf bulmaya çalıştılar. Fiilen İslâm'dan feragat ettikleri halde “Biz, İslâmcılıktan feragat etmiş değiliz, hâlâ İslâmcıyız” diye kendilerini kandıran eski İslâmcıların hali, karanlıkta ıslık çalmaya benzerdi.

Din idrakindeki bu kritik değişim, kimlik tanımında ve siyaset anlayışında İslâmcılıktan muhafazakârlığa geçiş olarak kendini gösterdi. Siyaset anlayışında bu geçiş, makuldü; ancak kimlik tanımında İslâmcılık ile muhafazakârlık arasında Müslümanlığın kaybı, sekülerleşmenin muhafazakârlaşma olarak gerçekleştiğini gösteriyordu. Muhafazakârlık, Fransız İhtilali'ne tepkiyle doğan izafi bir kavramdı; ateizme göre muhafazakârlık, dine yaklaşma, sünnetlik olarak Müslümanlığa göre tam aksine dinden uzaklaşma idi.

Sünnetin itikadî ve amelî iki boyutuna göre sekülerleşme projesi ve süreci de iki boyutluydu ki bu ikisi “Sünnetten Külte” deyiminde birleştirilebilirdi:

A. İtikadî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kur'ân Müslümanlığının (Deizmin (peygambersiz din) özel adı olarak mealizmin (Peygamberin tek mucizesi, dinin tek kaynağı Kur'ân'dır iddiası) teşviki

B. Amelî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kültür Müslümanlığının teşviki

A. İtikadî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kur'ân Müslümanlığı

“İnandıkları gibi yaşamayanlar, yaşadıkları gibi inanırlar” kaidesince Müslümanların toplumla ve sistemle bütünleşmesini önleyen zina ve faiz yasağının dinen aşılmasıyla başlayan modernleşmenin sonucu sekülerleşmeydi. Hadisin, dolayısıyla nebevî-ilahî otoritenin inkârı mânâsına gelen “Peygamberin tek mucizesi, dinin tek kaynağı Kur’ân’dır” iddiasını ifade eden mealizm, deizmin (peygambersiz İslâm) özel adıydı. Buna “mealizm” dememizin sebebi, Kur’ân Müslümanı geçinenlerin aslında Arapça ve Kur’ân bilmeden çelişki dolu Türkçe mealler üzerinden İngiltere’nin XIX. asırda Hindistan’da yaydığı Kuranizmi (Kur’ân Müslümanlığı) savunmalarıdır.

Önce Yaşar Nuri Öztürk’ün dillendirdiği “Peygamberin tek mucizesi Kur’ân’dır” iddiası, bilahare deizmin sloganı olarak ilahiyat fakültelerine yayıldı. 28 Şubatçılığın hedefi, Yaşar Nuri Öztürk gibiler sayesinde ilahiyatta temellendirilecek deizmin Hz. Ebu Hüreyre’yi öcüleştirme, deve beveli gösterisi gibi yollarla hadisleri itibarsızlaştıracak elemanlarınca topluma yayılmasıydı. İslâm düşmanı Gezi medyasının bizzat Cumhurbaşkanımızın cenaze namazlarına katıldığı Şevket Eygi, Kadir Mısıroğlu gibi Müslüman aydınlara “gerici yazarlar geberdi” diye kin kusarken, Yaşar Nuri Öztürk, Hasan Onat gibi ilahiyatçıların arkasından “acı kaybımız” diye ağıt yakması, adeta bunların “peygamberli ve peygambersiz” farklı dinlerden olduklarını gösteriyordu. Bu açıdan Kültür Müslümanlığı, konservatizm ile deizmin, modernlik ile sekülerliğin halitasıydı.

Gülenizm’in FETÖ olarak çöküşüyle fetişizm ve mealizme yönelik hızlandı. Bu arada Namık Kemal Zeybek, İbrahim Maraş gibi politikacı ve ilahiyatçılar, politik din olarak fetişizm yerine doğrudan Kemalizm’i, Türkçe ezan ile, sivil din olarak mealizm yerine “Türk deizmi” olarak Tengrizmi savundular. Bu, Peygambersiz İslâm projesinin Budizmden Tengrizme uzanan sürekliliğini ve 28 Şubat ekibinin “Ümmet-i Muhammed’i Ümmet-i Kemal kılma, Buhârî yerine Nutuk okutma” projesinin tahakkukunu gösteriyordu.

B. Amelî: Sünnet Müslümanlığı yerine Kültür Müslümanlığı

Muhafazakârlık, “Sünnet Müslümanlığının” yerini alan “kültür Müslümanlığının” politik-ideolojik ifadesiydi. Bazen birbirinin yerine kullanılan “Kültür Müslümanlığı” ile “Medeniyet Müslümanlığı” tabirleri arasındaki nüans, insanoğlunun gerçeği aşma, ideale uzanma özleminden kaynaklanır. “Kültür Müslümanlığı”, realizmin, seküler realiteye teslimiyet, modern topluma uyma zihniyetinin, “Medeniyet Müslümanlığı” ise ütopyizmin, akim İslâm devleti projesinin yerini alan İslâm medeniyeti ütopyasıyla modern toplumu aşma özleminin ifadesiydi.

28 Şubat'ın Miadının Dolması

Genelkurmay'ın irticaî faaliyetleri desteklediği iddiasıyla ambargo için fişlediği firmalar arasında yer alan “Cihad Köfte Salonu” (!), bugün 28 Şubat kara mizahı olarak hatıralarda kaldı. “28 Şubat darbesi” ile “28 Şubat zulmü” tabirleri, bu darbenin hâkim/mahkûm, etkileyen/etkilenen olarak iki tarafına işaret eder. Dolayısıyla sıfır-toplamlı oyun mantığına bu darbeye hâkim-etkileyen tarafın kazancı, mahkûm-etkilenen tarafın kaybı mânâsına gelecektir. Bu kayıptan kasıt, 28 Şubat muhasebesinin asıl konusunu oluşturan Müslüman kimliğinin kaybıdır. Müslüman kimliğinin kaybı, 28 Şubat darbesinden en çok etkilenen “mürteci” erkekler ve kadınlara, mağdurlar ve mağdurelere göre değişir. 28 Şubat zulmünün Müslümanlarca zâhiren kazanç, bâtinen kayıp olarak görülen ana konusu, tesettürdür.

28 Şubat darbesinin ana gerekçesi, dine bağlı Müslüman kadın ve erkeklerin kamudaki görünürlüğünün artışıyla kendini gösteren irtica (siyasî İslâm) tehlikesiydi. Zamanla başörtüsü yasağıyla birlikte 28 Şubat bitti; başörtülü kadınların kamudaki görünürlüğü giderek arttı. Ancak bu kez de “Başörtüsü davasını kazandık, tesettür ruhunu yitirdik; Mağdur bacılar gitti, mağrur bayanlar geldi” yorumlarıyla, zâhiren kazancın bâtinen kayıp olduğu kanaatiyle, bu kazancın maliyetinin muhasebesi başladı.

Mahremiyetinden dolayı dinî-içtimaî değişimin sensörü olduğu için Müslüman kadının tesettürünün yozlaşma muhasebesinin ana konusu olması tabiiydi. Ancak Müslüman kadın tesettürüne bu dikkat, Müslüman erkeğin kimlik kaybının gözden kaçırılmasına yol açtı. 28 Şubat darbesinin ana gerekçesi, toplumsal dindarlaşmanın siyasete yansımalarının göstergesi, laikliğe tehdit olarak alınan “mürteci” bürokratların dinî inançlarından dolayı namahrem kadınlarla tokalaşmaktan kaçınmalarıydı. 28 Şubat'ın (1998–2002) Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu, “İrtica sürdükçe 28 Şubat gerekirse bin yıl sürecek” demişti. Her devrin adamı Abant Konsili müftüsünün ibahî fetvalarının verdiği “rahatlamayla” artık namahremle tokalaşma kaygısının, bu kaygıyı koruyan “mürteci” bürokrat haberlerinin kalmaması, bin yıl sürecek denen 28 Şubat'ın çok geçmeden hedefine ulaştığını, gerekçesinin kalmadığını gösteriyordu.

Bu açıdan 2010, 28 Şubat'ın fiilî bitişinin tarihi olarak alınabilirdi. Devrin Sağlık Bakanı Recep Akdağ, Çankaya Köşkü'nde verilen 29 Ekim 2010 tarihli resepsiyonda Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşi Hayrunnisa Gül ile tokalaşmaktan kaçınırken Ali Bardakoğlu tokalaşmış, Bardakoğlu, dine uyan bakanla dine uymayan Diyanet İşleri Başkanı manzarası arasındaki çelişkinin sebebini soranlara şu açıklamayı yapmıştı: “Ben, şahsen elini uzatan hanımefendilerin elini sıkmakta bir beis görmüyorum. Tokalaşmanın haram olduğunu

bildiren açık bir dinî metin bulunmamaktadır.” Hâlbuki namahremle tokalaşma yasağı, Kur'ân-ı Kerim'deki “Zinaya yaklaşmayın” emri uyarınca açık dinî naslara, sahih hadislere dayandığı için İslâm tarihinde hiçbir Müslüman âlim buna cevaz vermemişti. Dinimizde namahremle tokalaşmanın yeri olmadığına göre, “Ben bunda bir beis görmüyorum” diyene, “Sen hangi dindensin?” diye sormak gerekirdi.

Dolayısıyla toplum alttan kendiliğinden sekülerleştiği için üstten sekülerleştirecek, 28 Şubat'ı sürdürecektir yeni darbelere gerek kalmamıştı. Ancak burada mesele, 28 Şubat'ın başardığı sekülerleşmenin Batılı mânâda hakikî bir sekülerleşme olup olmadığıydı. 28 Şubat'ın planını çizen Bernard Lewis gibi Batılılar, Batı'da sekülerleşmenin din ile diyanet arasındaki sınırın ortadan kalkmasıyla sonuçlanan normatif, hakikî bir sekülerleşme olduğunu biliyorlardı. Ancak İslâm dünyasında din ile diyanet, İslâm ile Müslümanlık arasındaki sınırlar ilelebet bakiydi; 28 Şubat'ın başardığı gibi İslâmî sekülerleşme, ancak diyanet-Müslümanlık boyutunda olabilirdi. Dolayısıyla ilahî din olarak asliyetini koruduğu sürece İslâm'a karşı Batılıların-28 Şubatçıların mücadelesi bitmeyecekti.

KAYNAKÇA

Birand, Mehmet Ali (1984) 12 Eylül Saat: 04.00. İstanbul: Karacan.

Bozkurt, Mahmut Esat (1940) Atatürk İhtilâli: Türk İnkılâbı Tarihi Enstitüsü Derslerinden. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Geertz, Clifford (1973) The Interpretation of Cultures: Selected Essays. New York: Basic Books.

Gencer, Bedri (2019) Gelenekten Modernliğe Osmanlı. İstanbul: Ketebe.